

Abonnementen

Binnenland

Buitenland

Economie

Cultuur

Sport

Opinie

Wetenschap

Tech & Media

Meer ▾

Chileense Karen wint eindelijk haar strijd voor legale abortus

Vrouwenrechten

Chili verruimde onlangs de abortuswet, maar Brazilië en El Salvador willen de toegang juist beperken, met een steeds fellere vrouwenbeweging tot gevolg.

✍️ Nina Jurna ⌚ 27 september 2017

Demonstratie voor abortus in de Chileense hoofdstad Santiago in augustus.
Foto's Claudio Reyes/AFP

Net twaalf weken zwanger was de Chileense Karen Espíndola toen de artsen haar vertelden dat haar baby niet lang zou leven. Hij leed aan holoprosencefalie (HPE), een geboortefwijking die in de eerste weken van de zwangerschap ontstaat en waardoor de hersenen zich niet goed ontwikkelen. Zware geestelijke en lichamelijke afwijkingen zijn het gevolg.

Karen zag geen andere uitweg dan, met pijn in haar hart, vragen om een abortus. „Waarom moest ik een kind op de wereld zetten dat veel pijn zou lijden en zou overlijden, en mogelijk zelfs dood geboren zou worden?“, vertelt Karen in een Skype-gesprek vanuit Santiago de Chile,

waarin ze terugblijkt op de moeilijke tijd in 2008. Maar in het zwaar katholieke Chili was abortus onder geen enkele voorwaarde toegestaan.

Karen, haar arts en het verplegend personeel dat haar zou bijstaan bij de ingreep riskeerden een gevangenisstraf van vijftien jaar. Een illegale abortus durfde Karen niet aan. Er waren nepabortuspillen op de zwarte markt in omloop met gevaarlijke bijwerkingen. Door de vele clandestiene abortussen in het land, rond de 60.000 per jaar, belanden veel vrouwen in het ziekenhuis.

„Naar het buitenland gaan om de foetus daar te laten weghalen kon ik niet betalen. Ik had geen keuze en moest leven met een zwangerschap die uiteindelijk geen leven, maar dood zou voortbrengen”, zegt Karen.

Zoon Oswaldo werd uiteindelijk geboren met zware geestelijke en lichamelijke aandoeningen. De kleine twee jaar dat hij leefde, waren een lijdensweg. „Hij had constant pijn en huilde aan één stuk door. Eten hield hij niet binnen, hij had zware epileptische aanvallen en kon moeilijk ademen. Het was ziekenhuis in, ziekenhuis uit. Ik raakte mijn baan kwijt omdat ik me volledig op de zorg voor hem richtte”, zegt ze.

Na Oswaldo's dood ging het bergafwaarts met Karen. Ze zat volledig aan de grond door alle ziekenhuiskosten en raakte in een depressie. Toen ze haar huidige echtgenoot leerde kennen, met wie ze een tweeling kreeg, krabbelde ze langzaam op. „Ik begon mijn verhaal te vertellen, stapte naar de media, en klaagde de overheid aan voor haar falende beleid en onze absurde abortuswetgeving. Het lukte om mijn verdriet om te zetten in strijd. De antiabortusklied schilderde me ondertussen af als duivel en moordnares. Maar wat begrepen zij van mijn verdriet?”

Vrouwelijke president

Karens lange gevecht blijkt uiteindelijk niet voor niets te zijn geweest. Onlangs veranderde Chili zijn abortuswet na een jarenlange strijd van vrouwenorganisaties, slachtoffers zoals Karen en door de aanhoudende inzet van Michelle Bachelet, niet alleen de vrouwelijke president van het land, maar ook arts. Abortus is nu toegestaan als een vrouw zwanger is na een verkrachting, als haar leven gevaar loopt en als de baby niet levensvatbaar is.

Lees ook: **Senaat Chili stemt in met versoepeling abortuswet**

De aanpassing betekent in feite een terugkeer naar een vroegere wetgeving. Ook van 1931 tot 1989 was abortus in Chili in bepaalde gevallen al legaal. Dat veranderde onder Augusto Pinochet, die aan het einde van zijn bewind (1973-1990) het absolute verbod instelde. Sindsdien is twaalf keer geprobeerd de abortuswet te versoepelen, steeds zonder succes.

„Dit was onze enige kans om het voor elkaar te krijgen, vóór de verkiezingen van volgend jaar, nu Bachelet er nog zit”, zegt Karen Espíndola. „Een mannelijke president zet dit niet op de agenda. In onze machocultuur zijn vrouwenrechten ondergeschikt. Veel mannen zien het recht op abortus als een bedreiging.”

“In onze machocultuur zijn vrouwenrechten ondergeschikt. Veel mannen zien het recht op abortus als een bedreiging”

Tot het laatste moment was onzeker of de aanpassing zou slagen. De macht van de Katholieke Kerk en van populaire evangelische kerken in Chili is groot. „We zien in heel Latijns-Amerika een groeiende invloed van evangelische kerken in de politiek, in de financiële sector en in de

media. Zij hebben een zeer conservatieve agenda”, zegt Beatriz Galli van Ipas, een vrouwenrechtenorganisatie.

Galli, die vanuit Brazilië verantwoordelijk is voor de Latijns-Amerikaanse afdeling van deze internationale organisatie, is blij met de Chileense versoepeling. Maar ze ziet ook dat in andere landen de klok juist wordt teruggedraaid: „In Brazilië, bijvoorbeeld, is abortus nu toegestaan als het leven van de vrouw in gevaar is, als een vrouw ongewenst zwanger is na een verkrachting of als de baby geen hersenvorming heeft. Maar conservatieve politici proberen dit te veranderen.”

Deze week vergaderde een speciale commissie van het Braziliaanse Congres zelfs over een volledig verbod op abortus. Het was de inmiddels voor corruptie veroordeelde oud-voorzitter van het parlement, Eduardo Cunha, een zeer conservatieve evangelische politicus, die de discussie erover vorig jaar aanzwengelde. Galli: „Het Congres bestaat momenteel voor een groot deel uit conservatieve evangelische mannelijke politici.”

Territoriale wateren

Als reactie op deze zeer conservatieve evangelisten groeit de vrouwenbeweging, met grote demonstraties waarin vrouwen opkomen voor hun rechten en voor abortus als zichtbaarste gevolg. „Een aanscherping van de abortuswet in Brazilië zal op enorme weerstand stuiten”, zegt Beatriz Galli.

„Als de democratie wordt ondermijnd zie je onmiddellijk dat vrouwenrechten op het spel staan”, zegt Rebecca Gomperts. Ze is arts en directeur van Women on Waves, de Nederlandse organisatie die met een schip actie voert voor abortus in landen waar dat verboden is. Women on Waves laat vrouwen aan boord en vaart naar tot buiten de territoriale wateren. „Daar vallen we niet meer onder de wetgeving van een land en kunnen we de vrouwen helpen bij een abortus. Ze krijgen een abortuspil en we doen nazorg”.

Women on Waves kwam in februari in het nieuws toen het schip in Guatemala door het leger werd vastgehouden. De bemanning mocht niet van boord en Guatemalteekse vrouwen werd de toegang tot de boot ontzegd. Volgens de autoriteiten had de bemanning een toeristenvisum en hadden zij niet gemeld voor wat voor organisatie zij werkten. Gomperts: „We werden geïntimideerd door de overheid en omdat de dreiging te groot werd, zijn we vertrokken. We kregen wel veel aandacht, in en buiten Guatemala, omdat de president zich ermee ging bemoeien. Het onderwerp stond direct op de agenda, en dat was goed. Meer vrouwen wisten door deze gebeurtenis van ons bestaan”, zegt Gomperts.

Zikavirus

Ook de zika-epidemie, in 2015 en 2016, illustreerde hoe ver weg het recht op abortus in de regio vaak nog is. Wetenschappers legden een verband tussen het zikavirus en microcefalie, een te kleine schedelvorming met hersenafwijking als gevolg. Vrouwen werd afgeraden zwanger te worden. Maar geen enkele regering ging de discussie aan over het toestaan van abortus onder deze nijpende medische omstandigheden.

De strengste wetgeving is die van El Salvador. „Daar loopt een vrouw het risico tientallen jaren achter de tralies te verdwijnen als ze abortus pleegt”, zegt Beatriz Galli van Ipas. Dit overkwam de 19-jarige Evelyn Beatriz Hernandez uit een dorpje in El Salvador. Het meisje kreeg vorig jaar een miskraam zonder dat ze zich, naar eigen zeggen, realiseerde dat ze überhaupt zwanger was. Hernandez was maandenlang verkracht door een lid van een drugsbende, maar durfde uit angst voor represailles geen aangifte te doen. Ze kreeg de miskraam in een wc. Door het bloedverlies raakte ze bewusteloos en haar moeder bracht haar naar het ziekenhuis. Daar werd

ze direct gearresteerd: ze zou de miskraam met opzet hebben opgewekt. Inmiddels is Evelyn Beatriz Hernandez veroordeeld tot een gevangenisstraf van dertig jaar.

„Wat me kwaad maakt, is dat het altijd de arme vrouwen zijn die hier de dupe van zijn, de sociaal zwakkeren. Vrouwen van het platteland, zoals dit meisje”, zegt Rebecca Gomperts. „Een verbod op abortus is daardoor ook een sociaal en klassenprobleem. Rijke vrouwen kopen een ticket en gaan naar Europa om daar een abortus te ondergaan.”

“*Wat me kwaad maakt, is dat het altijd de arme vrouwen zijn die hier de dupe van zijn, de sociaal zwakkeren. Vrouwen van het platteland*”

Volgens Beatriz Galli zullen uiteindelijk ook landen als El Salvador hun wetgeving versoepelen. „De internationale druk is enorm. Mensenrechtenorganisaties zitten erbovenop. In El Salvador zitten meer dan twintig vrouwen lange gevangenisstraffen uit. Hoe lang kom je daar als land nog mee weg?”, vraagt Galli zich af.

Zelfs binnen de zeer conservatieve Arenapartij in El Salvador, de grote voorstander van het strenge abortusbeleid, leidt het onderwerp inmiddels tot interne spanningen. Maar de uiterst conservatieve politicus Ricardo Velásquez Parker, die abortus in alle gevallen afkeurt en die zelfs nog zwaardere straffen bepleit, twijfelt niet aan zijn standpunt. „Voor mij is het onherroepelijk moord en een vrouw die dit doet, verheerlijkt moord. Wat mij betreft kan ze tot vijftig jaar celstraf veroordeeld worden”, aldus Parker in een interview met de krant *El Salvador Times*, waarin hij ook aankondigde dat hij zich persoonlijk hard zal maken in het Congres voor een nog zwaardere maximumstraf.

Karen Espíndola wil, nu haar abortusstrijd in Chili succesvol is gebleken, de politiek in. „Ik heb heel veel gezien door wat ik met Oswaldo heb meegemaakt. Chili wordt beschouwd als het rijke, ontwikkelde land van Latijns-Amerika, maar met de armen en sociaal zwakkeren wordt hier geen rekening gehouden. Onze gezondheidszorg bijvoorbeeld staat er zeer slecht voor”, zegt ze.

Binnenkort hoort Karen of ze een plaats krijgt op de lokale lijst van de progressieve partij PRO. Dan kan haar volgende strijd beginnen.

Latijns-Amerika kent nog vijf landen waar abortus onder alle omstandigheden verboden is. Het zijn de Dominicaanse Republiek, El Salvador, Haïti, Honduras en Nicaragua. Ook in Suriname is abortus officieel verboden, al wordt de zwangerschapsafbreking er wel gedoogd.

In landen als Cuba en Uruguay is abortus legaal. In totaal worden er volgens het Amerikaanse Guttmacher Institute in Latijns-Amerika jaarlijks vier miljoen clandestiene abortussen gepleegd.

Opmerkingen? Mail ons

Lees ook deze artikelen

Trending

Heus, het was echt niet omdat ik allochtoon was

Veel gedeeld

Vernieuwde Hema doet aan La Place denken

Minister Hennis op de valreep wellicht nog in de problemen

Machinisten zijn de 'omhooggevallen hbo-proleten' bij NS zat

Zo werd de VVD een niet erg liberale machtsmachine

VOETBALSTATISTIEK

Deze snotneus verovert het profvoetbal

MIDDEN-OOSTEN

Shi'ieten vs. sunnieten: de kern van het conflict

De hoogste tijd om een nieuwe kustlijn te bouwen

Dreigt er geweld in Catalonië? - en elf andere vragen over het referendum

Over NRC

[Over ons](#)
[Auteursrecht](#)
[Privacyverklaring](#)
[Leveringsvoorwaarden](#)
[Cookies](#)
[Stijlboek](#)
[NRC-Code \(PDF\)](#)

Contact

[Redactie](#)
[Opinieredactie](#)
[Colofon](#)
[AdSales](#)
[Klantenservice](#)
[Familieberichten](#)

Mijn NRC

[Inloggen](#)
[Account aanmaken](#)
[Digitale editie](#)
[Mijn abonnementen](#)
[Service & bezorging](#)

NRC Websites

[NRC Media](#)
[NRC Carrière](#)
[NRC Live](#)
[NRC Webwinkel](#)

